

Üzüksü Meyveler Çeşit Bahçelerinin Turizm Destinasyon Alanı Olarak Değerlendirilmesi

Huda Mohammed Mansoor Almokar¹, Mithat Direk²

¹Doktora Öğrencisi, Selçuk Üniv.Ziraat Fakültesi Bahçe Bitkileri Bölümü, Konya Türkiye

²Dr., Selçuk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü, Konya – Türkiye

Corresponding author: mdirek@selcuk.edu.tr

ORCID: [0000-0002-7232-9089](https://orcid.org/0000-0002-7232-9089)

Received: 12.12.2025 Accepted:31.12.2025

ÖZET

Turizm algısının değişmesiyle bağ – bahçe alanları turizm sektörünün ilgi alanı içine girmiştir. Konya geniş tarım alanları ile geçmişten bugüne tarımın başkentliğini yapmış bir şehirdir. Şehir merkezini oluşturan 3 ilden birisi olan Meram ilçesi bağları ile tanınan bir yerdir. Geçmişten günümüze Meram Bağlarının hem isim hem de tarihi birçok değeri bulunmaktadır. Günümüzde Meram Bağının tarihi değerini yansıtmak amacıyla belediye öncülüğünde bin üzüm asmaı, 200 meyve ağacı dikilerek, taş ev ve çay bahçesi yapılarak Meram çayı kenarına turizm destinasyon alanı yapılmıştır. Bu hem tarihi hem de tarımsal ve turistik değeri taşımaktadır. Konya’da üzüm üretiminden yıllık 44,5 milyon \$ gelir elde edilmektedir. Bunda en yüksek payı Hadim (%54) almaktadır. Üzümler öncelikle sofralık olarak pazarlanmakta, özellikle Ekşi Kara ve Gök üzümü kurutmalık nitelikleriyle öne çıkmaktadır. Konya, verimli toprakları ve kültürel birikimi ile önemli bir tarım, sanayi ve kültür merkezidir. Üzüm bağları daha çok şehrin güney, doğu ve batısında yoğunlaşmış; merkezde Lalebahçe, Yorgancı, Çay, Çelebi, Sille, Hocacıhan ve özellikle tarihi Meram Bağları yörelerinde yoğunlaşmıştır. Buraları kentsel yaşam için önemli yeşil alanları da oluşturmaktadır. 1340 hektarlık genişliğinde olan Meram, I. Derece doğal sit alanı olup, bağ evleri koruma altındadır. Diğer taraftan üzüm ve çilek üretiminde yüksek potansiyele sahip olan Konya’da, çeşit seçimi, yetiştiricilik, hasat, muhafaza, işleme ve pazarlama sorunları nedeniyle üreticiler beklenen ekonomik kazancı elde edememektedir. Turizm destinasyon alanı olarak bu konu çiftçilere katkı yapabilecek potansiyel taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bağcılık Turizmi, Meram Bağları, Üzüm Yetiştiriciliği, Konya Tarımı

Evaluation of Berry Fruit Variety Gardens as Tourism Destination Areas

ABSTRACT

With the shift in tourism perceptions, vineyard and orchard landscapes have increasingly become areas of interest within the tourism sector. Konya, with its vast agricultural lands, has historically served as the capital of agriculture. Meram, one of the three central districts of the city, is particularly known for its vineyards. From past to present, the Meram Vineyards have carried significant historical and cultural value. In order to reflect this historical heritage in modern times, a tourism destination area was established along the Meram Stream under the leadership of the municipality, where one thousand grapevines and 200 fruit trees were planted, and a stone house and tea garden were constructed. This site possesses both historical and agricultural–touristic significance.

Konya generates 44.5 million USD annually from grape production, with Hadim district accounting for the largest share (54%). Grapes are mainly marketed as table grapes, while the Ekşi Kara and Gök varieties stand out for their suitability for drying. With its fertile soils and rich cultural heritage, Konya is an important center of agriculture, industry, and culture. Vineyard areas are largely concentrated in the southern, eastern, and western parts of the city; within the central area, they are prominent in Lalebahçe, Yorgancı, Çay, Çelebi, Sille, Hocacıhan, and especially the historical Meram Vineyards. These locations also serve as crucial green spaces supporting urban life.

Covering 1,340 hectares, Meram is designated as a First-Degree Natural Protected Area, with its vineyard houses preserved under protection. Despite Konya’s high potential in grape and strawberry production, producers are unable to achieve the expected economic gains due to challenges related to variety

selection, cultivation practices, harvesting, storage, processing, and marketing. Considering these areas as tourism destination sites holds significant potential to provide added value and economic benefits for local farmers.

Keywords: *Viticulture Tourism, Meram Vineyards, Grape Cultivation, Konya Agriculture*

GİRİŞ

Günümüzde hızla büyüyen ve gelişen sektörlerinden birisi de turizm sektörüdür. Turizm salt tatil olarak algılanmamalıdır. Kültürel değerleri görmek, geçmişi anlamak, deneyimlemek gibi çok değişik ve farklı turizm faaliyetleri bulunmaktadır. Tarım öteden beri insanlığın ilgi alanını oluşturmuş, toprağa bağlılık önemli bir değer meydana getirmiştir. Turizm sektörü, tarımın bu özelliği nedeniyle turizm türleri içinde tarımı ve uygulamalarını değerlendirmeye almıştır. Bağ alanları ve üzüm budama, bakım, özellikle hasat aşamalarında gözde tarımsal faaliyetlerden biridir. İnsanlık var olduğundan bu yana üzüm, insana dost bitkilerden birisi olmuştur. Bu nedenle bağ alanlarını gezme, şarap üretim tesislerini görme ve üretim süreci hakkında bilgilendirilme, bağ bozumuna katılma, şarap tadımı, yöresel ürünleri tatma ve yörenin kültürel özellikleri hakkında bilgi sahibi olmak gibi çok çeşitli aktiviteleri kapsayan **bağ turizmi**, tanıtımlar ve tavsiyeler neticesinde giderek ilgi gören bir turizm çeşidi olmuştur. Konya İlinde bağcılık Antik çağlardan günümüze uzanmaktadır. Ereğli İlçesi İvriz mevkiindeki taş kabartma Tabiat Anıtı ile Aladağ Vadisindeki Antik eserlerde bağ ve üzüm resmedilmektedir. Konya’da halen 99.061 da bağ alanında 61.535 ton üzüm üretilmekte olup bunun %51’i çekirdekli kurutmalık, %48’i çekirdekli sofralık, %1,5’i şıralık-şaraplık, %0,5’i çekirdeksiz sofralık ve kurutmalıktır. İlde üzüm üretiminden yıllık olarak 44.489.805 \$ gelir elde edilmektedir. Hadim %54 (24.140.970 \$) ile üzümünden elde edilen gelirin çoğunu alır. Kalan miktarın %13’ünü (5.899.680 \$) Bozkır, %12’sini (5176680 \$) Güneysınır ilçeleri alırken diğer 25 ilçenin üzüm gelirinden aldığı pay %21 düzeyindedir (Kara ve ark 2014). Göksu nehrinin yukarı havzalarından birisini oluşturan Aladağ Vadisinde, Konya il sınırları içerisinde, 800 m’den 1500 m’ye kadar olan yükseltilerdeki yerleşim yerlerinde bağcılık halen ticari bir faaliyet olmak üzere yörenin temel gelir kaynağını oluşturmaktadır. Konya’da üretilen üzüm, öncelikle lokal pazar ihtiyaçlarını temin amacıyla sofralık olarak pazarlanmaktadır. Bunun yanı sıra üretimde en çok yer alan Ekşi Kara ve Gök üzüm çeşitlerinin her ikisi de kurutmalık nitelikleri ile de öne çıkmaktadır. Ayrıca pekmez ve diğer geleneksel üzüm ürünleri de yörede geçmişten geleceğe bir kültür köprüsü niteliği taşımaktadır (Kara ve ark 2016). Vitamin ve mineral maddelerce zengin içeriğe sahip olan meyveler, taze veya kurutulmak suretiyle ya da işlenmiş gıda olarak tüketilip, insan sağlığı için önemli bir besin maddesi özelliği taşımaktadır.

Türkiye’de yetiştirilen meyvelerin niteliği, üretim miktarı, ağaç sayısı, verimi, dağılışı coğrafi anlamda araştırma konusu olmaktadır (Akçaözoğlu ve ark 2023). Üzümsü meyveler ise içerdiği biyoaktif bileşiklere ek olarak sağlık açısından faydaları kanıtlanmış önemli miktarda mineral, şeker ve diyet lifi içermektedir. Sağlık üzerinde sayısız faydaları olan üzümsü meyveler ‘süper gıda’ olarak pazarlanmakta ve fonksiyonel gıda uygulamaları için ideal adaylar olarak değerlendirilmektedir. Taze, dondurulmuş ve işlenmiş formda tüketilen üzümsü meyveler arasında çilek, ahududu, yaban mersini, böğürtlen, Hint Bektaşi üzümü, kıvılcık, aronya, mürver ve siyah frenk üzümü bulunur (Göktepe ve ark 2024).

2. KONYA KENTİ YEŞİL ALAN İÇİNDE MERAM BAĞLARININ ÖNEMİ

Hızlı nüfus artışı, teknolojik ve ekonomik gelişmeler doğanın olumsuz yönde etkilenmesine ve çeşitli doğal faktörlerin giderek yok olmasına neden olmuştur. Fiziksel çevredeki bu gelişmeler insan-doğa ilişkisini kopma noktasına getirmiştir. Oysaki kentlerin yaşanabilir koşullara sahip mekanlar olarak belirlenmesinde açık ve yeşil alanlar büyük önem taşımaktadırlar. Açık ve yeşil alanlar, kent içi ve kırsal karakterdeki yerleşmelerde, insanların çeşitli re kreatif ihtiyaçları için yararlandıkları küçük-büyük yüzeyler ve boşluklardır. Bu tür alanlar kentte yaşayan insanların fiziksel ve psikolojik gereksinimleri için dinlenme, eğlenme, spor yapma gibi çok yönlü içeriklere sahiptirler (Pamay 1978). Doğadan kopmakta olan insanı, doğaya yakınlaştıran açık-yeşil alanlar, insan-doğa ilişkisini yeniden kuracak, sürdürecekt ve geliştirecek mekanlardır. En küçük ölçekte bile binaların yakın çevresindeki açık ve yeşil alanlar, güneş, doğal ışık, yaşantının dışa taşınması olanaklarını taşımaktadır.

Şekil 2.1. Konya ili Haritası

Kent düzeyindeki açık-yeşil alanlar kentin dokusunu etkiledikleri gibi koruma işlevi de yüklenirler. Bölge ölçeğindeki açık ve yeşil alanlar ise kırsal alanlarının uzantısını oluşturmuşlardır. Bölgesel açık-yeşil alanların doğayı koruma işlevi ağır basmaktadır. Hangi ölçekte olursa olsun açık ve yeşil alanlar, kentler için çeşitli fonksiyonlara sahiptirler. Bu fonksiyonlar, rekreasyon, ekolojik ve arazi organizasyonu olmak üzere üç ana başlık altında toplanabilir (Şahin vd. 1998). Kent yakın çevresinde yer alan ve özel açık alan olarak nitelendirilen bağ alanları, kentsel yerleşmeler için büyük önem taşıyan açık-yeşil alanlardır. Sosyo-ekonomik niteliğe sahip olan bağ alanları aynı zamanda kent insanına doğa ile iç içe yaşama imkânı sunarak rekreatif amaçlara da olanak tanımışlardır. Böylece bu alanla kentlerde ekolojik ve mikroklimatik yönden olumlu etki yaratmıştır.

Kent yakın çevresinde önemli bir yeşil alan potansiyeli taşıyan bağ alanları yoğun yapılaşma talepleriyle karşı karşıya kalmaktadır. Kentle bütünleşen bu alanlar,

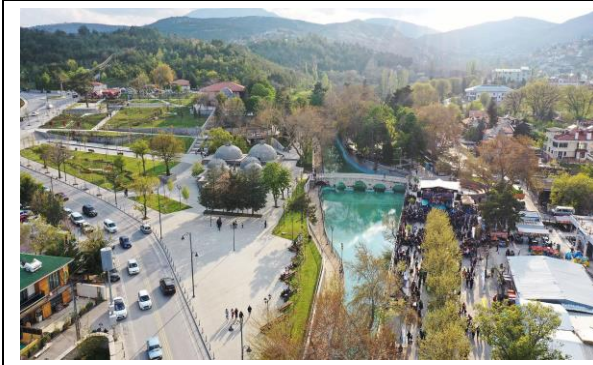
günümüzde kentlerin sorunlarından uzakta, doğal bir ortamda yaşamak isteyenler için lüks konutların yer aldığı prestij bölgelerine dönüşmektedir. Anadolu'daki yerleşmelerden Safranbolu Bağları, Kayseri'nin Hisarcık, Talas ve Hacılar Bağları gibi tarihi Meram Bağları da bu hızlı dönüşümün yaşandığı en belirgin örneklerden biridir. Anadolu'nun en eski yerleşmelerinden olan Konya ve yöresi, tarih içinde pek çok uygarlığa merkezlik etmiştir. Coğrafi konumu, verimli toprakları ve kültür birikimi ile Türkiye'de en önemli tarım, sanayi, kültür ve ticaret merkezlerinden biridir. Konya'da bağlar özellikle kentin güney, doğu ve batısında yer alır. Bunlar Lalebahçe bağları, Yorgancı bağları, Çay bağları, Çelebi bağları, Sille bağları, Hocacihan bağları ve tarihi Meram bağlarıdır. Tarihi Meram bağları, kent merkezinin 5 km. batısında Bozdağ kütlesi arasında, Dere Vadisi içinde kurulmuş ve Meram Çayı boyunca devam eden yazlık yerleşme alanıdır (Karpuz 2000). Konya kenti açık ve yeşil alan bütünlüğü içinde Meram Bağları, kent merkezinden batıya doğru uzanan yeşil dizininin sonlandığı bölgedir. Kent için bir yeşil kama özelliği taşıyan Meram'ın toplam alanı 1340 ha'dır. Yapılaşma yasağı getirilen I. Derece doğal sit alanında bağ-bahçe sahiplerinin mütevazı bağ evleri bulunmaktadır. Pasif yeşil alan olarak nitelendirilebilecek bu alan, kentin yeşil alan varlığı içinde yadsınamaz bir öneme sahiptir (Anonim, 2025n).

3. MERAM BAĞLARI TURİZM ROTASI

Yeni Meram ve Meram Yaka Caddelerinin kesişim noktasında bulunan 18 bin metrekaarelik bir alanda hayat bulan Meram Bağının içerisinde üzüm bağı, meyve bahçesi, taş ev ve yazlık çay bahçesi bulunmaktadır. Meram Bağının içerisinde bin üzüm asması, yaklaşık 200 adet meyve ağacı, kadim Konya medeniyetini temsil eden taş bina, ziyaretçilerine huzur dolu bir ortam sunan yazlık çay bahçesi bulunmaktadır (Anonim, 2025a). Açık pencere ve kapılardan giren Meram bağ ve bahçelerindeki envai çeşit, bin bir türlü çiçek, ağaç ve meyvelerinden yayılan bir nisan akşamının püfür püfür esen Gedavet Rüzgârının getirdiği koku armonisi misafirlerle birlikte ev sahiplerini de kendinden geçirip, tarifi, tavsiri yazılmaz, belki de tekrarı mümkün olmaz bir âleme, bir dünyaya götürmüştü (Yıldırım 2025).

3.1. Meram Dere ve Tarihi Köprü

Meram Bağları, Dünyaca üne kavuşmuş bir doğal güzelliştir. Her yıl çok sayıda turisti ağırlamaktadır. Özellikle yaz aylarında yoğun bir şekilde ziyaret edilmesine rağmen her mevsim ayrı bir güzelliğe sahiptir. Meram Dere Köprüsü ise adeta bir gizli kalmış cennettir. Dere üzerinde kayık keyfi yapma, fotoğrafçılık, doğa yürüyüşü ve daha bir sürü etkinlik için oldukça uygundur (Anonim, 2025b). Meram Dere Köprüsü'nün hikayesi, Selçuklu Sultanı II. Gıyaseddin Keyhüsrev'in hükümdarlığı dönemine dayanıyor. Sultan, şehrin çeşitli bölgelerini birbirine bağlamak ve ulaşımı kolaylaştırmak amacıyla bu muazzam köprüyü yaptırmıştır. Köprü'nün inşası, o dönemin mimari anlayışını ve mühendislik becerilerini yansıtan bir başyapıt olarak kabul edilir. Meram Dere Köprüsü, tarihi boyunca bölgenin ulaşım ağının önemli bir parçası olmuştur. Sultan II. Gıyaseddin Keyhüsrev'in stratejik bir noktada inşa ettirdiği bu köprü, sadece ulaşımı kolaylaştırmakla kalmamış, aynı zamanda şehrin gelişimine de katkı sağlamıştır. Tarihi boyunca birçok medeniyetin izlerini taşıyan bu köprü, günümüzde bir kültür mirası olarak korunmaktadır (Anonim, 2025c).

Şekil 3.1. Meram Genel Görünümü

Şekil 3.2. Meram Dere ve Tarihi Köprü

Şekil 3.3. Meram Yıldız Köşkü

Şekil 3.4. Tavusbaba Camii ve Türbesi

3.2. Meram Bağ Evi (Meram Köşkü)

Yıldız Köşkü, 124 yıl önce Meram Bağlarında Mevlevi Dergâhı Çelebisi Abdülvahid Çelebi tarafından 1900 yıllarında Meram'da köprünün biraz yukarısında ve Tavus Baba caminin güney eteklerine yaptırılmıştır. Sultan II. Abdülhamid'in İstanbul'daki Yıldız Sarayı'ndan ilham alınarak ve benzetilerek inşa edildi. Yazın Meram'daki "Çelebi bağı"nda yapılan âyin-i şerif, zikir ve sohbetler Konyalı eşraf, bürokrat ve ileri gelenler tarafından rağbet görmüştür. Çelebilerin kaldığı konaklar, Çelebi bağının bulunduğu Cemel Ali Dede ma'muresi ve Tavus Baba civarında, Meram eski yol üzerinde ve Meram çayı kıyılarında yoğunlaşmıştı. Yeşile, suya nâzır; bağlık, bahçelik dillere destan Yıldız Köşkü ve hariciyesi ile Köyceğiz köşkü en ünlüleri idi (Anonim, 2025d).

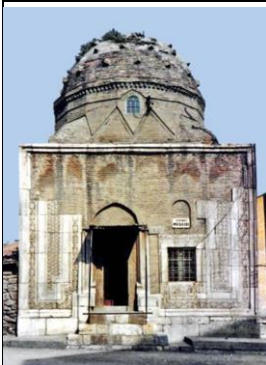
3.3. Tavusbaba Camii ve Türbesi

Konya'nın Meram ilçesinin batısında, Meram Çayı'nın güney yamacında bulunan türbe ve yanı başındaki tarihi Tavus Baba Camii, Şeyh Tavus Mehmet el-Hindi'ye (ö. 1432) atfedilmektedir. Günümüzde türbe ve müstemilatı, Konya Belediyesi tarafından düzenlenmiş geniş bir mesire alanının sınırları dâhilinde bulunmaktadır. Kaynaklarda yer alan bilgilere göre Tavus Baba'nın kim olduğu hakkında değişik rivayetler vardır. Tavus Baba'yı "Tuz Baba" olarak isimlendirenler de vardır. Fakat en yaygın kanaat, burada medfûn olan kişinin Şeyh Tavus Mehmet olduğu ve kendisinin Sultan II. Rükneddin Süleyman devrinde Konya'ya uzak diyarlardan getirilen şair ve âlimler arasında yer aldığıdır. Söylentiye göre; Tavus Baba'nın asıl adı Mehmet ve memleketi Hindistan imiş. Devrinin şeyhlerinden kabul edilmiş ve I. Alâeddin Keykubat devrinde Konya'da yaşamış, Hindistan-Konya yolunda ilim adamları ve şeyhler arasında diyalogu güçlendiren bir kişi olarak saray tarafından takdir gören bu

şahıs Hindistan’da aldığı din bilgisini burada yaymış, halkı irşat etmiştir. Ayrıca medfün bulunduğu bölgeyi ağaçlandırmıştır. Tavus Baba ile ilgili bir diğer rivayet ise, kendisinin erkek değil, kadın olduğu şeklindedir. Bu görüşe göre Tavus Baba, aslında Hz. Mevlânâ Celâleddin’in müridesi olan Tavus-u Çengi adlı bir kadındır. Horasandan göç edip gelmiş olan güzel sesli bu kadının her gün rebab ile Vezir Ziyâeddîn Hanı’nda şarkılar söylediği ve dinleyenleri büyülediği söylenir (Uysalve Mehmedoğlu 2009).

3.4. Hasbey Mescidi ve Dârü'l-Huffâzı

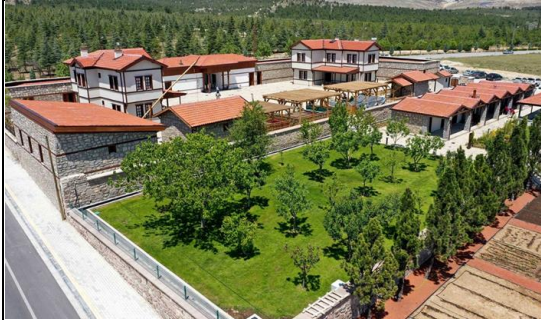
Dârü'l-huffâz “dâr” ve “huffâz” kelimelerinden meydana gelen ve Kur’an’ın öğretildiği ve ezberletildiği eğitim kurumlarına verilen isimdir. Dârü'l-Huffâzlar Klasik Osmanlı Eğitim Kurumları’ndan bir tanesidir (Kılınç 2008).

Şekil 3.5. Has Bey
Dârülhuffâzı

Şekil 3.6. Meram Hamamı

Şekil 3.7. Yaşam Kültürü Müzesi

Şekil 3.8. Ailece eğlence isteyenler için; 80 Binde
Devr-i Alem Parkı

Şekil 3.9. Dutlu Millet Bahçesi

Şekil 3.10. Aile Çay Bahçesi

Meram Hamamı, İç Anadolu Bölgesi’nde yer alan Konya ilinin Meram ilçesinde bulunmaktadır. Karamanoğulları devrinde hicri 827, miladi 1424 yılında Hacı Hasbey

oğlu Mehmet adlı bir hayırsever tarafından, Meram Köprüsü'nün hemen yamacına yaptırılmıştır. Konya'ya gidenlerin mutlaka ziyaret ettiği Meram Hamamı'nın kullanımında kadın ve erkekler için ayrı iki bölümü bulunmaktadır. Çifte kullanıma sahip olan bu hamam; soğukluk, ılıklik ve sıcaklık bölümlerinden meydana gelmiştir. Kesme taş ve moloz taştan inşası tamamlanmış, bölümlerinin üzerleri kubbelerle örtülmüştür. Beylikler döneminin önemli mimari eserleri arasında kendini gösteren tarihi hamamın kapısı günümüzde kısmen toprağa gömülmüş durumdadır. Kapının kemerindeki birbirine sarılmış iki kuş motifi dikkat çeken detaylar arasında göze çarpmaktadır. Bu tarihi hamamın ilk yapıldığı dönemlerde dillere destan güzellikte ve rahatlıkta olduğu rivayet edilerek söylene gelmiştir (Anonim, 2025e).

3.6. Kadim bir kültür anıtı; Meram Şehir ve Yaşam Kültürü Müzesi

Meram'ın sadece doğasının değil insanının ve kültürünün de ne denli güzel olduğunu gözler önüne seren Müze Meram, bir avlunun etrafında dizilmiş geleneksel Konya evleri ile ziyaretçilerini geçmişe götürmektedir ve Meram'da hayatın içinden bir yapıdır. Geçmişle bağ kurmak isteyenlerin uğrak yeridir.

3.7. 80 Binde Devr-i Alem Parkı

Hareketli dinazor maketlerinden, minyatür eserlere, masal karakterlerinden oyun alanlarına kadar uzanan bu geniş park, çocuklara olduğu kadar yetişkinlere de farklı bir dünyanın kapılarını aralamaktadır. Hayallerin gerçeğe dönüştüğü alan; 80 Binde Devr-i Alem Parkı bir cazibe alanıdır.

3.8. Dutlu Millet Bahçesi

Bir milyon metrekareyi aşan alanıyla, göleti, üzüm bağı, çocuk oyun ve piknik alanları ile yazın en kapsamlı dinlenme alanlarından biridir. Her yönüyle Meram'ı misafirlerine yaşatmaktadır (Anonim, 2025e).

3.9. Aile çay Bahçesi

Selçuklu mimarisinin taşlara işlediği estetik, Meram Deresi ile birleşince, burası âdeta bir zaman geçidi oluyor. Beş gözlü köprü'nün her adımı, geçmişin ayak sesleriyle doludur. Meram Belediyesi tarafından şehre yeniden kazandırılan hemen yanı başındaki Tarihi Aile Çay Bahçesi de tıpkı Meram Köprüsü gibi mazi ile gelecek arasında nostaljik bir köprü görevi üstlenmektedir (Anonim, 2025g).

3.10. Yörük Obası Meram

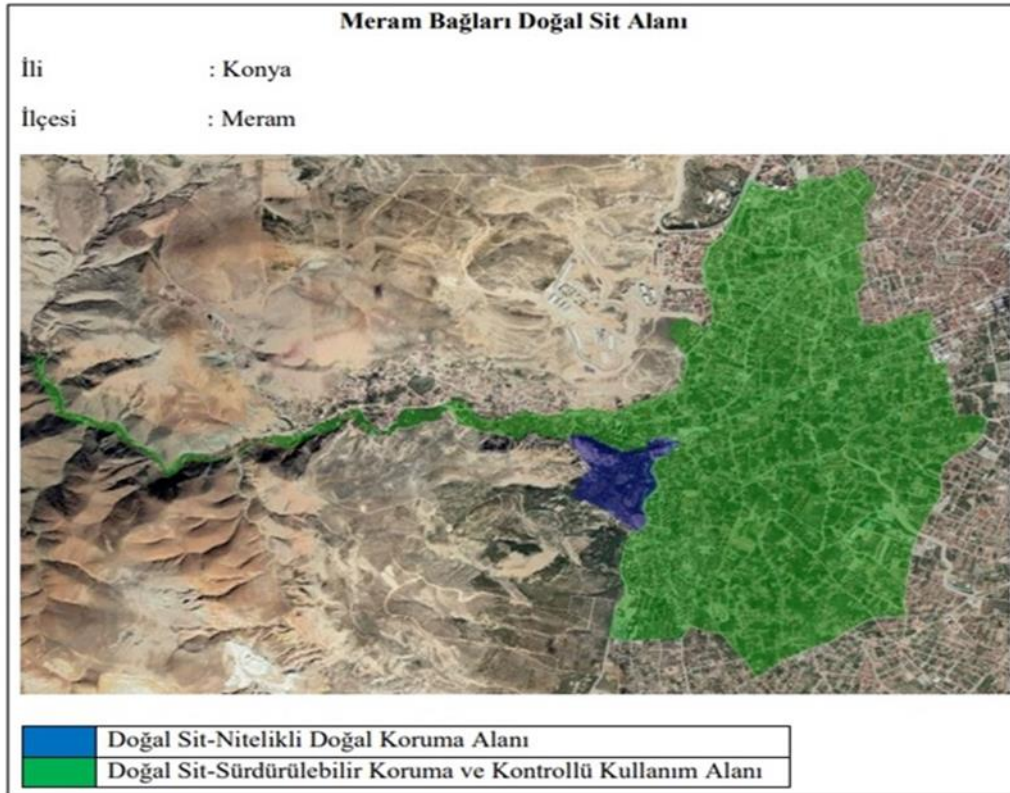

Konya turizminde önemli bir konuma sahip olan ve Evliya Çelebi'nin Seyahatnamesinde övgüyle söz ettiği Meram Bağları yeniden canlandırılmıştır. 18 bin metrekare âtil arazide Konya'nın meşhur Meram Bağları yeniden filizlenerek eski

ihtişamına kavuşurken, yerli ve yabancı turistlerin Mevlâna Müzesi'nden sonra ziyaret edebileceği önemli bir rota da Meram Bağları ile belirlenmiş oldu. "Evliya Çelebi'nin dünyada gördüğü en güzel yerlerden biridir. İçinde bulunduğu bağ, 18 bin metrelik araziye, bin adet üzüm ve 200 adet meyve ağacı dikilmiştir. İçerisinde Meram'ın örnek taş binalarından bir ev, yirmiye yakın 200 yıllık pelit ağacı, binden fazla asma ağacı ve iki yüze yakın meyve fidanı vardır. Özellikle, Meram'da yetişen meyveleri seçip oluşturulmuş bir bağ durumundadır (Anonim, 2025i).

4. MERAM BAĞLARI DOĞAL SİT ALANI

Konya İli Meram İlçesi sınırları içerisinde yer alan Meram Bağları Doğal Sit Alanı aşağıdaki haritada gösterildiği şekliyle Bakanlık Makamınının 24.06.2020 tarihli ve 128694 sayılı OLUR'u ile "Doğal Sit-Nitelikli Doğal Koruma Alanı" ve "Doğal Sit-Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanı" olarak tescil edilmiştir. 27 Ekim 2017 Tarihli ve 30223 Sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan "Korunan Alanların Tespit, Tescil ve Onayına İlişkin Usul ve Esaslara Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmeliğin 2. Maddesinin (j) bendinde yer alan "Anıt Ağaçlar hariç, tabiat varlıklarının ve doğal sit alanlarının tescil kararları Resmî Gazete'de yayımlanır ve Bakanlığın internet sayfasında bir ay süre ile duyurulur." hükmü gereği ekteki haritada belirtilen doğal sit alanının tescili tebliğ olunur (Anonim, 2025j).

Şekil

4.1.Meram Bağları Doğal Sit Alanı

4.1. KONYA MERAM BAĞLARI ULAŞIM

Konya Meram Bağları ulaşım açısından da alana ulaşılması çok kolaydır. Toplu taşıma araçlarıyla gidilebilir. Konya Şehir merkezinden 4-A ve 4-B Meram hatlarına binilerek bu alana ulaşım sağlanır. Bunun yanı sıra; 1-A, 1-B,2-A, 2B Meram hatları ile dolaylı olarak da ulaşım yapılabilir. 3-A hattı bu bölgeye direkt olarak ulaşmaktadır. İsteyenler özel araçları ile de kolayca bölgeye gidebilirler (Anonim, 2025f).

4.2. KONYA MERAM BAĞLARI MUTFAĞI

Meram Çayı, her iki yanında yer alan restoran ve kafelerle ziyaretçilere kaliteli hizmet sunar. Yöresel lezzetleri tatmak isteyenler için menülerde enfes tatlar mevcut. Elbette Konya denilince ilk akla gelen vazgeçilmez tatlardan biri etli ekmektir. En iyi etli ekmeğin yenilebilecek yerler arasındadır (Anonim, 2025f).

4.3. KONYA İLİNDE BAĞCILIK

Bağ demek sadece üzüm değil, mevsimine ve iklimine göre yetişen bütün meyvelerin bulunduğu bahçeye dendiği de malumdur. Konya tarihine baktığımızda şehrin batısından doğusuna her tarafta bağların olduğunu görürüz. Tarihteki Konya’da Meramın bağ ve bahçe bakımından bir ayrıcalığı yoktur. Karatay’la Meram arasında bağcılık bakımından bir fark da yoktur. “Türbe önünde evi Meramda bağı” deyişi tarihi bir deyim değildir. Zira Konya tarihinde en büyük bağlar türbe önündedir. Konya tarihinde Meram ne kadar bağıksa Topraklık’ta, Kerim Dede Mahallesi, Hocacıhan mahallesi, Sille ve civarı da o kadar bağıktı. Konyalıların ikinci bağcılık yöntemi ise su yerine çapalama yöntemidir ki yağmurların kıt olduğu dönemlerde bağlar sık sık çapalanarak nemlenmesi sağlanıyor ve fevkalade meyve ve üzüm bağları hayatını sürdürüyordu. Bu sistem Ermenek ve Hadim gibi sarp yamaçlara ve su uğramayan arazilerde ihya edilen bağlarda uygulanırdı. Yakın zamana kadar sık çapalama yoluyla üzüm bağları Anadolu’nun birçok yerinde hala ayakta duruyordu ancak onlar da kuraklığa ve sanayie yenik düştüler (Anonim, 2025m).

Üzüm meyvesinin ağacı kök yapısından dolayı bağ olarak adlandırılmaktadır. Çilek ise dönemlik olarak toprakta yetiştirilen tarla bitkisidir. Dekar alanda verimin en çok olduğu meyveler üzüm ve çilektir. İlde 200,356 dekar ile bağ alanları, ekiliş alanı en fazla olan meyve üzumdür. Yörede üzüm; çekirdekli, çekirdeksiz, sofralık, kurutmalık, şaraplık olarak bulunmaktadır. Konya ilinde yetiştirilen meyveler arasında üretim miktarı bakımından ikinci sırada üzüm yer almaktadır. Konya ili (87.380 ton) ile Türkiye üzüm üretim miktarı (4.208.908 ton) sıralamasında %2’lik paya sahiptir. Üzüm ekim alanı 200.356 dekar olup ilk sırada yer almaktadır. Üzümün verim miktarı 1829 dur. Çileğin ekim alanı 6013 dekadır. Konya ilinde üretimi önemli olan meyvelerden birisi de çilektir, çileğin verim miktarı 1,37 dir. Konya ilinde üzüm yetiştiriciliğine gelince; ilin en önemli üzüm üreticisi olan ilçesi Hadim 53.002 ton ile ilk sırada gelmektedir. Üzüm yetiştiriciliği Hadim için en önemli gelir kaynağıdır. Üzüm meyvesi Hadim ilçesi ile marka değeri kazanmıştır. Konya ilinde üzüm yetiştirilmeyen ilçeler kuzeyde yer alan Çeltik ve Yunak ile metropol ilçelerden Karatay’dır. 2019 yılı itibarıyla Türkiye’de en fazla kiraz üretim miktarına sahip il Konya’dır. Bu durumda Akşehir, Hadim, Ereğli, ilçelerinin önemli kiraz üreticileri olduğunu göstermektedir. Meyve ve bağ yetiştiriciliği Konya ilinde önemli bir tarımsal üretim sektörü olmasına ve ilin ekonomisine büyük katkılar yapmasına rağmen bazı sorunlarla karşı karşıya olduğu görülmektedir. Üreticiler, çeşit seçimi, yetiştiricilik, hasat, sınıflandırma,

muhafaza, işleme ve pazarlama konularında sorun yaşamaktadır. Buna bağlı olarak, üretilen ürünler üreticiye istenilen ölçüde gelir sağlamamakta ve böylece ciddi kayıplara sebep olmaktadır (Akçaözoğlu ve ark 2023).

4.4. KONYA’NIN BAĞCILIK TARİHİ

Konya bağcılığı antik çağlardan günümüze kadar uzanmaktadır. Ereğli İvriz mevkiindeki taş kabartma tabiat anıtı ile Aladağ Vadisi’ndeki antik eserlerde bağ ve üzüm resmedildiği bilinmektedir. Yapılan arkeolojik kazılardan Anadolu’da bağcılık kültürünün MÖ 3500 yılına kadar dayanmaktadır. İbn Bîbî Konya’nın büyüklüğünden ve nüfusundan bahsederken her tarafının üzüm bağları ve meyve ağaçları dikilmiş bir şehir olduğunu söylemiştir. Eflaki ise Konya’da sonbaharın başlarında üzümlerin sona erdiği ve toplanmaya başladığı dönemde pekmez kaynatıldığından bahsetmektedir. Evliya Çelebi Seyahatnamesinde ‘Peçevi şehrinin Baruthane Mesiresi, Kırım’ın Sudak Bağı, İstanbul’un yüz yetmişden fazla bahçe ve gülistanları, Tebriz’in Şahı Cihan Bağı, Konya’nın Meram mesiresinin yanında bir çimenzar bile olamazlar’ diyerek Meram Bağlarından övgüyle bahsetmiştir. Sultan IV. Murad, 1637 Haziran’ındaki Konya’ya gelişinde Meram Bağlarında dinlenmiş ve bu bağlardan övgü ile bahsetmiştir. Yine Hamdullah El Müstevfi (1281) Aksaray, Konya, Malatya, Sincar ve Nusaybin’de üzüm yetiştirildiğini bildirmiştir. Tarih boyunca suyu, havası ve bağları seyahatnamelere, dîvânlarla konu olmuş, ünü bütün dünyaya yayılmış olan Meram’da 1970’li yıllara kadar önemli bir bağ ve üzüm potansiyelinin olduğu, 40 çeşidin üzerinde üzüm yetiştirildiği bilinmektedir (Anonim, 2025k). Konya’da Yetiştirilen Üzüm Çeşitleri: Tarihte Konya merkez ve ilçelerinde çok çeşitli üzüm üretildiği bilinmektedir. Karaoğlan (ekşi kara), gök üzüm, (sarı üzüm), ağ üzüm (iri taneli), hasabalı, kasabalı (siyah), keçimen (siyah), kadın parmağı, ispirten, ak dimnit, kara dimnit, papaz karası, büzgülü, bardas (siyah-iri), öküz karası, öküz gözü, çalı karası, gut, razaki, karagöz, deli üzüm, misket, pat üzüm, kuş üzümü (kişniş), çekirdeksiz gibi üzüm türleri Konya ve çevresinde en ünlü üzüm türleridir (Anonim, 2025l). İbn Bîbî, Eflaki ve Evliya Çelebi’nin adından övgü ile söz ettikleri Konya üzüm bağlarının yeniden canlandırılması, bağcılığın özendirilmesi için destek ve teşvikler verilmesi büyük önem arz etmektedir. Ayrıca tarihte bu bağlarda yetiştirilen üzümlerin Meram Belediyesi’nin yaptığı örnek proje gibi yeni bağ alanları oluşturularak üretime geçilip, marka haline getirilerek dünyaya sunulması, hatta vakit geçirilmeden Akşehir ve Ereğli Kirazı, Hüyük Çileği Çumra Kavununda olduğu gibi coğrafi işaret alınarak bir tescil çalışması yapılması büyük önem taşımaktadır (Anonim, 2025k).

Şekil 4.2. İvriz Kaya Anıtı

8. SONUÇLAR

Konya'nın tarihi ve kültürel mirasında önemli bir yere sahip olan Meram Bağları, sadece tarımsal üretim değil aynı zamanda kentsel yaşam kalitesine katkı sağlayan doğal bir yeşil alan niteliği taşımaktadır. Binlerce üzüm asmaları ve meyve ağacından elde edilen yüksek gelir, bölgenin bağcılık potansiyelini ortaya koyarken; Hadim gibi ilçelerin üretimdeki payı dikkat çekmektedir. Bununla birlikte, üzüm ve çilek üretiminde çeşit seçimi, yetiştiricilik teknikleri, hasat, muhafaza ve pazarlama gibi alanlarda yaşanan sorunlar üreticinin gelirini sınırlamaktadır. Meram'ın 1340 hektarlık sit alanı, bağ evleri, dere köprüsü ve yeşil dokusuyla hem ekonomik hem de turistik değer taşımaktadır. Tarihi süreçte pekmez başta olmak üzere birçok kaliteli üzüm ürününün ün kazanmış olması, bölgenin bağcılık açısından köklü bir geçmişe sahip olduğunu göstermektedir.

9. KAYNAKLAR

- Akçaözöğlü, E. Y., & Koday, S. (2023). Konya İlinde Meyvecilik. *Current Perspectives in Social Sciences*, 27(2), 96-108.
- Anonim, (2025)-a, Erişim tarihi: 9.09.2025. Erişim adresi, <https://www.meram.bel.tr/tesis/meram-baglari>
- Anonim, (2025)-b, Erişim tarihi: 9.09.2025. Erişim adresi, <https://burasikonya.com/konyada-neyapsam-detay/meram-baglari-meram-dere-koprusu>
- Anonim, (2025)-c, Erişim tarihi: 9.09.2025. Erişim adresi, https://www.saraymedya.com/haber/tarihle-orulu-bir-miras-meram-dere-koprusu_160620/
- Anonim, (2025)-d, Erişim tarihi: 9.09.2025. Erişim adresi, <https://www.yenihaberden.com/konyanin-dillere-destan-tarihi-kosku-1815165h.htm>
- Anonim, (2025)-e, Erişim tarihi: 9.09.2025. Erişim adresi, <https://www.neredekal.com/meram-hamami-gezilecek-yer-detay/>
- Anonim, (2025)-e, Erişim tarihi: 9.09.2025. Erişim adresi, <https://konyadaara.com/yoruk-obasi-meram/>
- Anonim, (2025)-f, Erişim tarihi: 9.09.2025. Erişim adresi, <https://gezicini.com/meram-baglari/>
- Anonim, (2025)-g, Erişim tarihi: 10.09.2025. Erişim adresi, <https://www.konhaber.com/haber-dogayla-kulturun-zarif-bulusmasi-yazin-adresi-meram-1971475.html>
- Anonim, (2025)-h, Erişim tarihi: 11.09.2025. Erişim adresi, <https://www.konhaber.com/haber-dogayla-kulturun-zarif-bulusmasi-yazin-adresi-meram-1971475.html>
- Anonim, (2025)-i, Erişim tarihi: 11.09.2025. Erişim adresi, <https://www.memleket.com.tr/konyada-evliya-celebinin-ovguyle-soz-ettigi-meram-baglari-yeniden-canlandırildi-2124815h.htm>
- Anonim, (2025)-j, Erişim tarihi: 11.09.2025. Erişim adresi, <https://konya.csb.gov.tr/meram-baglari-dogal-sit-alani-duyuru-410197>
- Anonim, (2025)-k, Erişim tarihi: 11.09.2025. Erişim adresi, <https://www.kosebucakdunyadergisi.com.tr/Detay-KONYA-NIN-BAGCILIK-TARIHI.html>
- Anonim, (2025)-l, Erişim tarihi: 11.09.2025. Erişim adresi, <https://anadoludabugun.com.tr/kose-yazisi/2727/konyanin-uzumleri>
- Anonim, (2025)-m, Erişim tarihi: 11.09.2025. Erişim adresi, <https://www.hakimiyet.com/yazi/mukremin-kizilca/konyada-bagcilik-tarihi-17446/17446/>
- Anonim, (2025)-n, Erişim tarihi: 11.09.2025. Erişim adresi, <https://meram.wordpress.com/2007/03/24/57/>
- Göktepe, Ç. K., & Akın, N. (2024). Üzümü meyveler: Sağlıklı beslenme üzerine etkileri. *Bursa Uludağ Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 38(2), 457-485.
- Kara Z., “Sustainable Development in Viticulture Industry in Turkey”. Dubai International Conference Proceedings by Australian Society for Commerce Industry and Engineering UAE, 15th – 16th; 67-72, 2014
- Kara, Z., Sabır, A., Doğan, O., & Eker, Ö. (2016). ‘Gök üzüm’(Vitis Vinifera L.) çeşidinin ticari potansiyeli ve ampelografik özellikleri. *Nevşehir Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 5, 395-410.

- KARPUZ, H., 2000. Meram Sit Alanları ve Aydın Çavuş. Baharda Meram Dergisi, Meram Belediyesi Yayınları, No:3, Konya.
- Kılınç, E. (2008). Klâsik Osmanlı Eğitim Kurumlarından Konya Dârü’l-Huffâzları (XVII. Yüzyıl). Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 7(1), 18-43.
- Basavegowda, N.; Baek, K.-H. Current and future perspectives on the use of nanofertilizers for sustainable agriculture: The case of phosphorus nanofertilizer. 3 Biotech 2021, 11, 357.
- PAMAY, B., 1978. Kentsel Peyzaj Planlaması. İ.Ü. Orman Fakültesi Yayınları, İstanbul.
- ŞAHİN, Ş., BARIŞ, M.E., 1998. Kentsel Doku İçerisinde Açık ve Yeşil alan Standartlarını Belirleyen Etmenler. Peyzaj Mimarlığı Dergisi, TMMOB Peyzaj Mimarları Odası, Sayı: 6, İstanbul
- UYSAL, V., & MEHMEDOĞLU, A. U. Popüler Kültür, Popüler Dindarlık: Türk Toplumunda Türbe Fenomeni Üzerine Psiko-sosyolojik Bir Araştırma.
- Yıldırım, A. (2025). Geçmişten Günümüze Sille, Sille Müzik Kültürü ve Silleli İbrahim Berberoğlu (Master's thesis, Necmettin Erbakan University (Turkey)).